

POLITIKKUR

Ymisk lønarmál

SUM SOSIALISTISKUR ARBEIÐARFLOKKUR HEVUR JAVNAÐARFLOKKURIN GINGIÐ Á ODDA Í STREMBAN- INI FRAM MÓTI BETRI OG BÖTTUM ARBEIÐS- OG LÖNA LIKINDUM HJÁ TEIRRI ARBEIÐANDI FJÖLDINI BÆÐI Á LANDI OG SJÓGVÍ; MEN TORFORT, SEINT OG STRILTÍÐ HEVUR OFTA VERIÐ AT VUNNIÐ NAKAÐ TIL MUNS. — VIÐ JAVNAÐARFLOKKINUM VÖRU MONG MÁL REIST. OFTA VÖRU TEY FELD ELLA SEINKAÐ, OFTA KRYPLAÐ NIÐUR Í LITIÐ OG EINKI AFTUR IMÓTI TI. IÐ FLOKK- URIN SETTI SÆR FYRI AT FREMJA; MEN ALOFTAST HEVUR TAÐ EYDNAST AT FINGIÐ AFTURHALDIÐ AT DRAGNA, OG ROYNDIRNAR VISA, AT "HESI" MÁL AT ENDA SIGRA — TIL FRAM FYRI ARBEIÐARAFJÖLDINA. MEN SJÁLVANDI EISINI FYRI ALT FÖLKIÐ OG LANDI, TÍ RÚMARI HIN ARBEIÐANDI FJÖLDIN HEVUR TAÐ FIGGJARLIGA, NÖGV MEIRA VERÐUR TIL ALLAR PÁRT AR. HVÖRT EINSTAKT MÁL HEVUR SÍNA SÖGU — OFTA DÖPRU SÖGU; MEN HER SKAL IKKI GREIÐAST FRÁ TÍ- LIKUM ÚT Í ÆSIR. VIT SKULU EINANS LEITA AFTUR Í TÍÐINA OG MINNA Á, HVUSSU TAÐ HEVUR LAGAÐ SEG VIÐ YMISKUM ARBEIÐS- OG LÖNARMÁLUM.

Á LEIÐINI FRAM

TAÐ vöru ringar tíðir, tá ið JAVNAÐARFLOKKURIN varð stovnaður og fekk sínar fyrstu menn valdar á ting. Bert tveir vöru teir í tali tey fyrstu 8 árin, so ein kann lætt skilja, at tað ikki altið var sum fótur í hosi at vinna á afturhaldinum og fremja arbeidis- og lønarmál teirri arbeidandi fjöldini til gagns og bata.

LÖNGJALDINGIN

I 1928 hefur flokkurinn uppskot um, at allir arbeidarar fáa sína løn regluliga útgoldna einaferð um vik- una og mánaðarlønnað fólk teirra lönir hvønn fyrsta í mánaðinum. Hetta uppskot var endurtikið í 1930 og 1931, tá flokkurinn setur fram uppskot um, at allir arbeidarar fáa teirra løn útgoldna eftir fóstum reglum og til ásetta tíð. Afturhaldið er imóti líka til 1933; tá dragnar og ein reglugerð verður gjord og samtykt av tinginum. Ein bati, sjálvt um hann ikki munaði so nógv til tað, ið veruliga var livsneyðugt hjá tí arbeidandi fjöldini.

ARBEIÐSLOYSIS- STUÐUL

I 1933 eru stak ringar tíðir í Føroyum. Inntøkurnar eru ógvuliga smáar og arbeidisloysið sera stórt. Her er stórbati neyðugur, og javnaðarflokkurinn roynir sitt ítarsta, men torført var at vinna nakað til muns, ið kann bota um tey syndarliga ringu økonómisku viðurskiftini hjá øllum arbeidandi fólki á sjógví og landi.

Flokkurinn setur tí uppskot um at

stovna arbeidisávisingarskrivstovur og at seta lógirnar um arbeidis- loysisstuðul í gildi í Føroyum; men alt saman verður felt av afturhaldsflokkunum.

I 1936 setur flokkurinn fram uppskot um, at fingin verður í lag ein skipan, hvareftir arbeidarar og fiski menn fáa sínar lönir goldnar í hendina.

Málið varð felt av afturhalds- flokkunum. Sama ár eydnaðist tað flokkinum at fáa samtykt, at allir arbeidarar og tænaðsmenn fáa 14 daga frítíð við løn.

VERKFAILLIÐ I 1940

I 1940 var verkfall á fiskiflot- anum.

Tað stóð fullkomuliga í bokni. Reiðararnir vildu ikki ganga við til nakað, hóast lønarkrovini ikki vöru órimlig. Kriggið leikaði á, og vöru prisirnir ruku upp. Fiskimenn vildu hava sáttmálarnar broyttar frá 33 prosentum upp í 35 prosent.

Tingið mátti taka sæt av mál- inum. Eykatingseta varð sett; men so hendi tað, at Danmark varð her- sett av týskinum, og Føroyar av bretum.

Nú fekk tingið löggávuvald, og hitt fyrsta málið, ið var samtykt við nýggja löggávuvaldinum var at heikka lönir fiskimanna úr 33 upp í 40 prosent. Hetta var stór sigur, fiskimenn higartil høvdu vunnið.

Fólkaflokkurinn var móti hesi løn- arhekking fiskimanna!

NÝGGJ LÖNAR- ASETING

I 1940 setur JAVNAÐAR- FLOKKURIN uppskot um nýggja lønarskipan. Aður hevði tað verið soleiðis, at lönir fyri almen arbeid- vöru útroknaðar eftir einum heilt

oðrum grundarlagi enn galdandi tímaløn millum arbeidarar og arbeidisgevarar.

Uppskot flokksins miðaðu imóti, at allir arbeidarar, ið fingist við almennar arbeidi, skuldu avroknað eftir meðal tímaløn Føroya arbeidisfelags; men tíverri varð upp skotið felt av afturhaldinum.

HANDILS- OG SKRIV- FÖLK

I 1941 mælir flokkurinn til, at arbeidsvikan hjá handils- og skriv- stovufólki verður 42 tímar. Her skuldi rættiliga fáast skil á betri og tryggari arbeidslíkindum. Uppi í hesum uppskoti, sum to ikki ásetti nakrar lönir, vöru vissar lønartreyt- ir, m. a. tær.

at frá vanligu arbeidstíðini og til 60 tímar skuldi viðkomandi fáa 25 pst. eyka og frá 60 tímum og longur upp skuldi eykaviðbótin vera 50 pst. Uppskotið varð felt av afturhaldinum.

EITT OYRA FYRI HVÖRT PRISTALSSTIG

Leingi hevði flokkurinn arbeitt fyri at veita arbeidarunum 1 oyra fyri hvørt pristalsstig í lønarviðbót í staðin fyri bara 0,85 oyru.

Av raðslu fyri einum fólkaings- vali í 1943 ganga bæði sambands- flokkurinn og fólkaflokkurinn við til hetta, og hetta fræga uppskot verður samtykt.

SOMU LÖN FYRI ARBEIÐI

I 1943 setur flokkurinn fram uppskot um fyriskipanir móti arbeidis- loysi, tí ikki var altíð lætt at fáa arbeidi, ikki minst av teirri orsök, at bert fair mans sigldu við hvør- jum skipi hetta tíðarskeið; men afturhaldið var imóti.

Um sama mundið setur flokkurinn fram uppskot um, at kvinnur og menn skulu hava somu løn fyri sama arbeidi; men afturhaldið var sterkt imóti. (Nú er eitt uppskot um hetta á tingi; men tað veitir kortini ikki somu løn- sendir).

BETRI LÖNARKOR FYRI ALMENN ARBEIÐI

I 1944 roynir JAVNAÐAR- FLOKKURIN aftur at fáa skil á lønunum fyri almennar arbeidi. Upp- skot verður sett fram, og heitt verður á tingið.

at veita stuðning eftir tímaløni hjá Føroya arbeidarafelag, sum tá var 250 oyru um tíman og ganga burtur frá undirløni, tá stuðningur varð veittur — henda

undirløn var tá 185 oyru um tíman.

Torført var at fáa arbeidi — bæði á sjógv og landi. Flokkurinn hevði tí bæði í 1944 og 1945 upp- skot um at skipa arbeidisávisingar- stovur; men afturhaldið var hart imóti.

6 TÍMA VAKTARSKIFTI Á TROLARUNUM

I 1956 setur flokkurinn fram upp- skot um 6 tíma vaktarskifti við trol- arum, soleiðis at fiskimenn skuldu hava rætt til 6 tíma hvíld og 6 tíma arbeidi.

Leingi royndu táverandi lands- stýrisflokkar at tarna hesum máli; men endin varð, at 6 tíma vaktarskifti varð samtykt og lög- arfest.

3 VIKU FRÍTÍÐ VIÐ LÖN

Vegna Føroya arbeidarafelag setti J. H. Danbjørg í 1957 fram uppskot um 3 viku frítíð til allar arbeidarar, og tað eydnaðist at fáa upp- skotið samtykt.

Mangi annað er at triva í; men við hesum hava vit tikið nøkur dømi um, hvat hent er á hesum øki frá tí JAVNAÐARFLOKKURIN fekk umboð á tingi, og hagar til hann fekk leiðsluna í landsstýrinum.

Mál av sama slag verða viðgjord á øðrum sinni, hetta tíðarskeið, ið nú kemur við flokkinum í lands- stýrinum og tíðina aftaná.

RØDDIR ÚR ERVA

Frá sosialistiskum sjónarmiði fær ein ikki annað burtur úr tí so- kallada »sjálvstýrislandsstýrinum«, enn at hetta hevur verið eitt afturhaldsstýri og leggjast kann aftrat: hitt dyggasta sambandsstý- rið vit enn hava havt!

Afturhaldsstýri — tí eingi ný- skapandi tiltøk eru gjord, og tá stýrið hevur ført harðkókaðan kapi- talist- og stórmannapolitikk.

Sambandsstýri — tí ongatið hava vit verið so økonómiskt fast knýttir at Danmark sum júst undir hesum stýrinum.

Nú kann sjálvandi sigast, at tað er lætt hjá okkum, ið hava staðið uttanfyri, at tveita slikar skuldset- ngar eftir andstöðumonnum; men hetta er ikki so, tí vit kunnu til

fulnar fáa hetta prógvað við at lesa landsstýrisbóðini frá hesum tíðar- skeiði, her verður sipað til.

Skuldsetingarnar, ið landsstýris- flokkarnir eru komnir við, hvor móti øðrum, finna valla sín javnlíka í føroyskum politikki.

Ein røddin úr erva kom frá »14. sept.«, sum reint og greitt segði, at landsstýrisflokkarnir bara brúka

»... sjálvstýrisnavnið at pynta og fjala út yvir afturhalds- og sam- bandspolitik.«

Fólkastýri — javnaðarstýri

Frá 1950 til 1958 sótu fólkaflökks menn við meiráluta ella við einum avgerandi orði í landsstýrinum. — Hetta tíðarskeiðið hendi m. a. tað:

1. Fiskiskipaflotin minkaði við umleið 7000 tonsnum.
2. 1600 fiskimenn máttu rýma av landinum á hvørjum ári.
3. Uppi 80 pst. av arbeidisfólki- num uppi á landi gekk í arbeidisloysi.
4. Steðgur kom í vegagerðina og havnagerðina.
5. Sosialt komu vit stórliga í afturhond.
6. Við sjúkrahúsum vöru vit komnir í neyðstöðu, men einki varð gjørt hesum til bata.
7. Skúlatrótið var alsamt vaksandi, men einki hendi.
8. Krypulsáttmáli var gjordur við bretar um 3 míla mark í 12 ár.
9. Einki varð gjørt fyri at vinna okkum sømdir í Íslandi.
10. Gronlandsmálið var ikki nomið við.
11. Fiskimenn og útróðramenn vöru stórliga í afturhond við minstuløn og prísviðbót.
12. Lønarlíga dragnaðu arbeidarar og aðrir lønarstættir afturúr.

Síðst í 1958 fingiú javnaðarmenn leiðsluna í landsstýrinum í sam- bandi við samgonguna av javnaðar- sjálvstýris- og sambandsmonnum.

Øll afturgongdin varð steðgað! Gróðraríkastá valskeið í Føroya sögu byrjaði.

Tey fyra komandi árin hendi m. a.:

1. Út yvir figgiarætlanina vöru 3

milj. kr. útvegaðar um árið í 5 ár til endurnýggjan av skipa- flotanum.

2. 40 milj. kr. útvegaðar í 5 ár til Realkreditstovnin og tilsøgn fingin um aðrar 40 milj. kr.

3. 40 nýggj skip — 14.000 tons — komu til landið og 18 í gerð ella í umbúnað, tá landsstýrið legði frá sær.

4. 1 milj. kr. eyka útvegað til vega gerð um árið og vegir bygdir fyri 14 milj. kr.

5. 70 miljóna krónu vegaætlan gjord og 60 miljóna grunnurin fingin til vega m. a. til full- figgian av vegasambandinum í Føroyum — harundir fyrst og fremst bergholnium í Norðoy- um.

6. Ferð kom á havnabyggingina og havnir og lendingar fyri 8 milj. kr.

7. Sjúkrahúsið í Klaksvík liðugt bygt, landsjúkrahús og ríkis- sjúkrahús í Havn; peningurin 75—80 milj. kr. útvegaður og arbeidið byrjað.

8. Ferð kom á havnabyggingina og havnir og lendingar fyri 8 milj. kr.

9. Sjúkrahúsið í Klaksvík liðugt bygt, landsjúkrahús og ríkis- sjúkrahús í Havn; peningurin 75—80 milj. kr. útvegaður og arbeidið byrjað.

10. 12 ára sáttmálin um 3 míla fiskimark við Føroyar byrt- (Framhald á 6. síðu)

FØROYA

BANKI

Banki FØROYA

